Cuprins

Cuvânt-înainte XVII

Abrevieri XIX

Titlul I. Privire generală asupra dreptului internațional privat 1
Secțiunea 1. Premisa apariției dreptului internațional privat: schimbarea paradigmei 1
Secțiunea a 2-a. Cauza schimbării paradigmei: elementul de extraneitate 3
Secțiunea a 3-a. Rolul dreptului internațional privat 3
Secțiunea a 4-a. Obiectul de reglementare al dreptului internațional privat 4
Secțiunea a 5-a. Conținutul dreptului internațional privat 4
Secțiunea a 6-a. Definiția dreptului internațional privat 5
Secțiunea a 7-a. Izvoarele dreptului internațional privat 5
§1. Considerații generale 5
§2. Rolul Conferinței de la Haga de drept internațional privat 6
§3. Clasificarea izvoarelor 6
3.1. Izvoare internaționale 6
3.2. Izvoare adoptate la nivelul Uniunii Europene 12
3.3. Izvoare naționale 14
Secțiunea a 8-a. Structura lucrării 14

Titlul II. Drept internațional privat substanțial. Partea generală 17

Capitolul I. Considerații generale 17

Capitolul II. Reguli generale de drept internațional privat aplicabile în cazul conflictului de legi în spațiu (Teoria generală a conflictului de legi în spațiu) 18
Secțiunea 1. Noțiunea conflictului de legi în spațiu 18
Secțiunea a 2-a. Metoda materialistă de soluționare a conflictului de legi în spațiu 19
§1. Aspecte introductive 19
§2. Noțiunea și trăsăturile normei de aplicație imediată 20
§3. Reglementarea normei de aplicație imediată 21
§4. Comparație între normele de aplicație imediată și normele imperative din dreptul intern 21
§5. Poate aparține norma de aplicație imediată și altui sistem de drept decât cel al forului? 22
§6. Exemple de norme de aplicație imediată 24
§7. Concluzii 25
Secțiunea a 3-a. Metoda conflictualistă de soluționare a conflictului de legi în spațiu 26

§1. Conceptualizarea metodei conflictualiste 26
1.1. Aspecte introductive 26
1.2. Noțiunea și structura normei conflictuale 26
1.3. Clasificare 28
1.4. Sistemul de drept căruia îi aparține norma conflictuală 28
1.4.1. Aplicarea paradigmei pluralității sistemelor de drept în prezență 28
1.4.2. Limitele paradigmei pluralității sistemelor de drept în prezență 30
1.5. Forța juridică a normelor conflictuale 31
1.6. Concluzii 32
§2. Enumerarea etapelor metodei conflictualiste 32
§3. Identificarea și interpretarea normei conflictuale 32
3.1. Aspecte generale 32
3.2. Calificarea 33
3.3. Conflictul de calificări 35
3.3.1. Noțiune și mod de soluționare 35
3.3.2. Importanța soluționării conflictului de calificări 36
3.3.3. Excepții de la regula calificării potrivit *lex fori* 37
3.4. Conflictul mobil de legi 41
3.4.1. Aspecte introductive 41
3.4.2. Noțiunea conflictului mobil de legi 41
3.4.3. Comparație între conflictul mobil de legi și alte conflicte de legi față de care acesta prezintă similitudini 42
3.4.4. Soluționarea conflictului mobil de legi 43
§4. Aplicarea normei conflictuale 44
4.1. Aspecte generale 44
4.2. Conflictul în timp al normelor conflictuale 44
4.3. Conflictul în spațiu al normelor conflictuale și retrimiterea 46
4.3.1. Noțiune 46
4.3.2. Formele conflictului în spațiu al normelor conflictuale 47
4.3.3. Soluționarea conflictului de norme conflictuale 47
4.3.4. Retrimiterea – soluție remediu 48
§5. Aplicarea *lex causae* 52
5.1. Aspecte generale 52
5.2. Aplicarea legii române ca *lex causae* 52
5.3. Aplicarea legii străine ca *lex causae* 52
5.3.1. Principii incidente în materia aplicării legii străine ca *lex causae* 52
5.3.2. Consecințele principiilor incidente în materia aplicării legii străine ca *lex causae* 53
§6. Înlăturarea de la aplicare a *lex causae* 57
6.1. Aspecte generale 57
6.2. Ordinea publică de drept internațional privat român 58
6.2.1. Sediul materiei 58

6.2.2. Noțiune și trăsături definitorii 58
6.2.3. Comparație între ordinea publică de drept internațional privat și alte instituții juridice apropiate 59
6.2.4. Caracterele juridice ale ordinii publice de drept internațional privat român 62
6.2.5. Efectele ordinii publice de drept internațional privat român 62
6.2.6. Sferele ordinii publice de drept internațional privat român 62
6.3. Frauda la lege 65
6.3.1. Sediul materiei 65
6.3.2. Noțiunea de fraudă la lege în dreptul internațional privat 65
6.3.3. Modalitățile de realizare a fraudei la lege în dreptul internațional privat 66
6.3.4. Condițiile fraudei la lege în dreptul internațional privat român 67
6.3.5. Sancțiunea fraudei la lege în dreptul internațional privat român 68
6.3.6. Dovada fraudei la lege în dreptul internațional privat român 68
6.3.7. Exemple de domenii în care poate apărea frauda la lege 68
6.3.8. Comparație între frauda la lege în dreptul internațional privat și alte instituții juridice față de care aceasta prezintă similitudini 70
6.4. Existența unor legături foarte îndepărtate între *lex causae* și raportul juridic 72

Capitolul III. Reguli generale de drept internațional privat aplicabile în cazul conflictului de legi în timp și spațiu 74
Secțiunea 1. Conceptualizarea conflictului de legi în timp și spațiu 74
§1. Noțiune 74
§2. Comparație între conflictul de legi în timp și spațiu și alte conflicte de legi față de care prezintă similitudini 74
Secțiunea a 2-a. Soluționarea conflictului de legi în timp și spațiu 76
§1. Aspecte generale 76
§2. Soluționarea conflictului de legi în timp și spațiu născut în domeniul dreptului material 76
§3. Soluționarea conflictului de legi în timp și spațiu născut în domeniul dreptului procesual 77

Titlul III. Drept internațional privat substanțial. Partea specială 79

Capitolul I. Considerații generale 79
Secțiunea 1. Sediul materiei 79
Secțiunea a 2-a. Considerații metodologice 80

Capitolul II. Norme conflictuale în materia stării și capacității juridice a persoanelor fizice 82
Secțiunea 1. Aspecte introductive 82

Secțiunea a 2-a. Sediul materiei 82
Secțiunea a 3-a. Determinarea legii aplicabile 83
Secțiunea a 4-a. Domeniul legii aplicabile 85
§1. Domeniul legii aplicabile stării civile a persoanei fizice 85
§2. Domeniul legii aplicabile capacității juridice a persoanei fizice 87
2.1. Precizări prealabile 87
2.2. Capacitatea de folosință 87
2.3. Capacitatea de exercițiu 88

Capitolul III. Norme conflictuale în materia statutului organic al persoanei juridice 92
Secțiunea 1. Sediul materiei 92
Secțiunea a 2-a. Norme juridice referitoare la conflictul de legi în spațiu 93
§1. Determinarea legii aplicabile statutului organic al persoanei juridice 93
1.1. Identificarea normelor conflictuale aplicabile 93
1.2. Aplicarea normelor conflictuale incidente în materia statutului organic al persoanei juridice. Retrimiterea 95
§2. Determinarea domeniului de aplicare al *lex societatis* 96
§3. Norme juridice referitoare la conflictul de legi în timp și spațiu 96
3.1. Aspecte generale 96
3.2. Formele recunoașterii 97

Capitolul IV. Norme conflictuale în materia relațiilor de familie 100
Secțiunea 1. Aspecte introductive 100
Secțiunea a 2-a. Norme conflictuale incidente în materia căsătoriei 100
§1. Norme conflictuale referitoare la logodnă 100
1.1. Sediul materiei 100
1.2. Determinarea legii aplicabile încheierii logodnei 101
1.3. Domeniul legii aplicabile încheierii logodnei 102
1.4. Determinarea legii aplicabile efectelor logodnei 102
1.5. Domeniul legii aplicabile efectelor logodnei 103
§2. Norme conflictuale referitoare la încheierea căsătoriei 103
2.1. Sediul materiei 103
2.2. Determinarea legii aplicabile încheierii căsătoriei 103
2.3. Domeniul legii aplicabile 106
§3. Norme conflictuale referitoare la efectele căsătoriei 106
3.1. Norme conflictuale referitoare la efectele generale ale căsătoriei 106
3.1.1. Sediul materiei 106
3.1.2. Determinarea legii aplicabile 107
3.1.3. Domeniul legii aplicabile efectelor generale ale căsătoriei 108
3.2. Norme conflictuale referitoare la regimul matrimonial 109
3.2.1. Sediul materiei 109
3.2.2. Determinarea legii aplicabile regimului matrimonial legal 110
3.2.3. Domeniul legii aplicabile regimului matrimonial legal 112
3.2.4. Determinarea legii aplicabile convenției matrimoniale 112
3.2.5. Domeniul legii aplicabile convenției matrimoniale 113

§4. Norme conflictuale referitoare la desfacerea căsătoriei 113
4.1. Dubla reglementare conflictuală a desfacerii căsătoriei 113
4.1.1. Aplicarea Regulamentului (UE) nr. 1259/2010 113
4.1.2. Aplicarea Codului civil 115
4.1.3. Concluzii și precizări metodologice 115
4.2. Sediul materiei 116
4.3. Determinarea legii aplicabile desfacerii căsătoriei 117
4.4. Aplicarea legii determinate de norma conflictuală 119
4.5. Domeniul legii aplicabile 120
Secțiunea a 3-a. Norme conflictuale incidente în materia filiației 120
§1. Sediul materiei 120
§2. Determinarea legii aplicabile filiației copilului din căsătorie 121
§3. Domeniul legii aplicabile filiației copilului din căsătorie 121
§4. Determinarea legii aplicabile filiației copilului din afara căsătoriei 122
§5. Domeniul legii aplicabile filiației copilului din afara căsătoriei 123
Secțiunea a 4-a. Norme conflictuale incidente în materia adopției 124
§1. Sediul materiei 124
§2. Determinarea legii aplicabile încheierii adopției 124
§3. Domeniul legii aplicabile încheierii adopției 125
§4. Determinarea legii aplicabile efectelor adopției 125
§5. Domeniul legii aplicabile efectelor adopției 126
Secțiunea a 5-a. Norme conflictuale incidente în materia autorității părintești și a protecției copilului 126
§1. Sediul materiei 126
§2. Sfera de aplicare a Convenției de la Haga (1996) 127
§3. Considerații metodologice 129
§4. Determinarea legii aplicabile măsurilor de protecție a copilului 129
§5. Domeniul legii aplicabile măsurilor de protecție a copilului 129
§6. Determinarea legii aplicabile răspunderii părintești 131
6.1. Regula 131
6.2. Excepția 131
§7. Domeniul legii aplicabile răspunderii părintești 132
Secțiunea a 6-a. Norme conflictuale incidente în materia obligației de întreținere 132
§1. Sediul materiei 132
§2. Sfera de aplicare a Protocolului de la Haga (2007) 135
§3. Determinarea legii aplicabile obligației de întreținere 135
3.1. Localizarea obiectivă a obligației de întreținere 135
3.2. Localizarea subiectivă a obligației de întreținere 137
§4. Aplicarea legii determinate de norma conflictuală 141
§5. Domeniul legii aplicabile 141

Capitolul V. Norme conflictuale în materia actului juridic unilateral și a contractului 143
Secțiunea 1. Aspecte introductive 143
§1. Dubla reglementare conflictuală aplicabilă în materia actului juridic 143

§2. Domeniul de aplicare al Regulamentului Roma I 143
§3. Domeniul de aplicare al normelor de aplicare din Codul civil 146
§4. Aspecte metodologice 146
Secțiunea a 2-a. Norme conflictuale în materia contractului potrivit Regulamentului Roma I 147
§1. Determinarea legii aplicabile fondului contractului potrivit Regulamentului Roma I. 147
1.1. Precizări prealabile 147
1.2. Localizarea subiectivă a contractului în general 147
1.2.1. Sediul materiei 147
1.2.2. Aspecte generale 148
1.2.3. Obiectul manifestării de voință a părților 148
1.2.4. Limite ale libertății părților de a alege legea aplicabilă contractului 150
1.2.5. Modalități de exprimare a voinței părților 152
1.2.6. Momentul până la care poate fi aleasă sau modificată legea aplicabilă contractului 153
1.3. Localizarea obiectivă a contractului în general 154
1.3.1. Sediul materiei 154
1.3.2. Aspecte generale 155
1.3.3. Criteriul analitic (enumerativ) 155
1.3.4. Criteriul sintetic 156
1.3.5. Criteriul celor mai strânse legături 158
1.4. Localizarea (obiectivă și subiectivă) a unor contracte speciale 160
1.4.1. Contractele încheiate de către consumatori 160
1.4.2. Contractele de muncă 161
1.4.3. Contractele de asigurare 162
1.4.4. Contractele de transport 165
§2. Domeniul legii aplicabile fondului contractului 166
§3. Determinarea legii aplicabile formei contractului 167
3.1. Sediul materiei 167
3.2. Soluții conflictuale. Dreptul comun 168
3.3. Soluții conflictuale. Excepții 169
§4. Domeniul legii aplicabile formei contractului 169
§5. Aspecte comune privind determinarea *lex causae* 170
§6. Aspecte comune privind aplicarea *lex causae* 170
Secțiunea a 3-a. Norme conflictuale în materia contractului potrivit Codului civil 171
§1. Domeniul de aplicare al normelor conflictuale cuprinse în Codul civil 171
§2. Sediul materiei 171
§3. Determinarea legii aplicabile fondului actului juridic 172
3.1. Localizarea subiectivă a actului juridic 172
3.2. Localizarea obiectivă a actului juridic 173
§4. Domeniul legii aplicabile fondului actului juridic 174

§5. Determinarea legii aplicabile formei actului juridic 174
§6. Domeniul legii aplicabile formei actului juridic 175
§7. Aspecte comune privind determinarea *lex causae* 176

Capitolul VI. Norme conflictuale în materia faptelor juridice 177
Secțiunea 1. Cadrul normativ aplicabil 177
§1. Domeniul de aplicare al Regulamentului Roma II 177
§2. Alte reglementări aplicabile 179
§3. Delimitarea analizei 180
Secțiunea a 2-a. Considerații metodologice 180
Secțiunea a 3-a. Localizarea obiectivă a obligațiilor născute din fapte juridice ilicite 181
§1. Sediul materiei 181
§2. Dreptul comun în materia determinării legii aplicabile 181
§3. Norme conflictuale aplicabile în situații speciale 181
Secțiunea a 4-a. Localizarea obiectivă a obligațiilor născute din fapte juridice licite 182
§1. Sediul materiei 182
§2. Precizări prealabile 183
§3. Determinarea legii aplicabile îmbogățirii fără justă cauză, plății nedatorate și gestiunii de afaceri 184
§4. Determinarea legii aplicabile în cazul *culpa in contrahendo* 184
Secțiunea a 5-a. Localizarea subiectivă a obligațiilor necontractuale 185
§1. Sediul materiei 185
§2. Determinarea legii aplicabile 185
Secțiunea a 6-a. Aplicarea legii determinate de norma conflictuală 186
Secțiunea a 7-a. Domeniul legii aplicabile 186

Capitolul VII. Norme conflictuale în materia statutului real (regimului juridic al bunurilor) 188
Secțiunea 1. Aspecte introductive 188
§1. Precizări terminologice 188
§2. Considerații metodologice 188
Secțiunea a 2-a. Norme conflictuale aplicabile bunurilor privite *ut singuli* 189
§1. Sediul materiei 189
§2. Determinarea legii aplicabile 193
2.1. Aspecte generale 193
2.2. Regula 194
2.3. Excepții 195
§3. Domeniul legii aplicabile 196
Secțiunea a 3-a. Norme conflictuale aplicabile universalităților de bunuri 197
§1. Sediul materiei 197
§2. Norme conflictuale privind patrimoniul de afectațiune 198
2.1. Determinarea legii aplicabile 198
2.2. Domeniul legii aplicabile 198
§3. Norme conflictuale aplicabile fiduciei 199

3.1. Determinarea legii aplicabile 199
3.1.1. Aspecte introductive 199
3.1.2. Localizarea subiectivă a fiduciei 200
3.1.3. Localizarea obiectivă a fiduciei 200
3.2. Domeniul legii aplicabile 201

Capitolul VIII. Norme conflictuale în materia succesiunilor 202
Secțiunea 1. Considerații generale 202
Secțiunea a 2-a. Domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 650/2012 202
Secțiunea a 3-a. Domeniul de aplicare al Codului civil 204
Secțiunea a 4-a. Considerații metodologice 205
Secțiunea a 5-a. Sediul materiei 205
Secțiunea a 6-a. Determinarea legii aplicabile succesiunii 209
§1. Identificarea normelor conflictuale incidente în cazul localizării obiective a succesiunii 209
§2. Identificarea normelor conflictuale incidente în cazul localizării subiective a succesiunii 210
§3. Aplicarea normelor conflictuale ce cârmuiesc succesiunea. Retrimiterea 212
Secțiunea a 7-a. Domeniul legii aplicabile succesiunii 215

Titlul IV. Drept internațional privat procesual (Procesul civil internațional) 219

Capitolul I. Introducere în dreptul internațional privat procesual 219
Secțiunea 1. Noțiunea de „proces civil internațional” 219
Secțiunea a 2-a. Corelația dintre „procesul civil internațional” și „cooperarea civilă internațională în materie civilă” 220
Secțiunea a 3-a. Obiectul de reglementare al normelor juridice aplicabile procesului civil internațional 221
Secțiunea a 4-a. Excluderea din domeniul dreptului internațional privat procesual a normelor juridice aplicabile procesului arbitral internațional 223
Secțiunea a 5-a. Considerații metodologice 224

Capitolul II. Competența internațională a instanțelor române 225
Secțiunea 1. Conflictul de jurisdicții 225
Secțiunea a 2-a. Noțiunea de „competență internațională” 225
Secțiunea a 3-a. Sediul materiei 226
Secțiunea a 4-a. Delimitarea sferei de aplicare a reglementărilor-cadru adoptate la nivelul Uniunii Europene și la nivel național în materia competenței internaționale 227
§1. Domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 227
§2. Domeniul de aplicare al Codului de procedură civilă 228
Secțiunea a 5-a. Formele competenței internaționale 228
Secțiunea a 6-a. Prorogarea competenței internaționale 232
§1. Noțiune și forme 232
§2. Prorogarea voluntară de competență 232
2.1. Noțiune și sediul materiei 232

2.2. Modalitățile prorogării voluntare de competență 233
2.3. Condițiile de valabilitate ale convenției de prorogare de competență 233
2.4. Autonomia clauzei atributive de competență față de contractul în care este inserată 234
2.5. Efectul convenției de prorogare de competență 234
§3. Conexitatea internațională 235
3.1. Aspecte introductive 235
3.2. Conexitatea internațională potrivit Regulamentului Bruxelles I bis 235
3.3. Conexitatea internațională potrivit Codului de procedură civilă 236
§4. Litispendența internațională 237
4.1. Aspecte introductive 237
4.2. Litispedența internațională potrivit Regulamentului Bruxelles I bis 238
4.3. Litispendența potrivit Codului de procedură civilă 240

Capitolul III. Condiția juridică a străinului ca parte în procesul civil 242
Secțiunea 1. Noțiune 242
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei 243
Secțiunea a 3-a. Principii aplicabile condiției juridice a străinului ca parte în procesul civil 243
Secțiunea a 4-a. Principiul potrivit căruia străinii beneficiază în procesul civil de regimul național 244
Secțiunea a 5-a. Principiul potrivit căruia străinii sunt scutiți de *cautio judicatum solvi* 244
Secțiunea a 6-a. Principiul potrivit căruia străinii beneficiază de asistență judiciară în procesul civil 245
Secțiunea a 7-a. Principiul imunității de jurisdicție acordate străinilor citați ca martori sau ca experți pentru fapte sau condamnări anterioare 246

Capitolul IV. Procedura de judecată a proceselor civile cu element de extraneitate 248
Secțiunea 1. Metoda de reglementare 248
Secțiunea a 2-a. Considerații metodologice 249
Secțiunea a 3-a. Aspecte de drept internațional privat privind etapa scrisă a procesului civil 250
§1. Noțiunea acțiunii civile 250
§2. Elementele acțiunii civile 250
§3. Condițiile acțiunii civile 250
§4. Regimul juridic al cererii de chemare în judecată 251
§5. Citarea și comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare 251
5.1. Citarea și comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare, potrivit dreptului Uniunii Europene 251
5.2. Citarea și comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare în sistemul instituit sub egida Conferinței de la Haga 254

5.3. Citarea și comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare potrivit prevederilor Legii nr. 189/2003 254
§6. Regimul juridic al apărărilor 255
Secțiunea a 4-a. Aspecte de drept internațional privat privind etapa cercetării procesului 255
§1. Considerații generale 255
§2. Excepțiile procesuale 255
§3. Regimul juridic al probelor 255
3.1. Precizare prealabilă 255
3.2. Obiectul și sarcina probei 256
3.3. Admisibilitatea mijloacelor de probă 256
3.4. Administrarea probelor 257
3.5. Forța probantă a mijloacelor de probă 260
3.6. Aprecierea probelor 260
Secțiunea a 5-a. Aspecte de drept internațional privat privind etapa dezbaterii procesului 261
Secțiunea a 6-a. Aspecte de drept internațional privat privind etapa deliberării și a pronunțării hotărârii 261
Secțiunea a 7-a. Aspecte de drept internațional privat privind căile de atac 261
Secțiunea a 8-a. Aspectele de drept internațional privat privind executarea silită 261

Capitolul V. Efectele hotărârilor judecătorești străine în România 262
Secțiunea 1. Sediul materiei 262
Secțiunea a 2-a. Delimitarea sferei de aplicare a celor două reglementări-cadru în materia efectelor hotărârilor judecătorești străine 263
§1. Domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 263
§2. Domeniul de aplicare al Codului de procedură civilă 263
Secțiunea a 3-a. Enumerarea efectelor hotărârilor judecătorești 265
Secțiunea a 4-a. Recunoașterea hotărârilor străine în România 265
§1. Noțiune 265
§2. Formele recunoașterii 266
§3. Recunoașterea de plin drept 266
§4. Recunoașterea voluntară 266
§5. Recunoașterea judiciară (condiționată) 267
5.1. Caracterizare generală 267
5.2. Condiții de regularitate internațională stabilite de Codul de procedură civilă 268
5.3. Cerințele de regularitate internațională stabilite de Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 269
5.4. Aspecte procedurale referitoare la recunoașterea hotărârilor străine în România 269
5.5. Executarea hotărârilor străine în România 271
§6. Condițiile *exequatur-ului* stabilite de Codul de procedură civilă 271
§7. Condițiile *exequatur-ului* instituite de Regulamentul Bruxelles I bis 272

§8. Aspecte procedurale referitoare la executarea hotărârilor străine în România 273
Secțiunea a 5-a. Forța probantă a hotărârilor străine 274

Capitolul VI. Efectele hotărârilor arbitrale străine în România 276
Secțiunea 1. Sediul materiei 276
Secțiunea a 2-a. Delimitarea sferei de aplicare a celor două reglementări-cadru în materia efectelor hotărârilor arbitrale străine 277
Secțiunea a 3-a. Enumerarea efectelor sentințelor arbitrale străine 277
Secțiunea a 4-a. Recunoașterea și încuviințarea executării în România a sentințelor arbitrale străine 278
§1. Condiții de regularitate internațională 278
§2. Aspecte procedurale referitoare la recunoașterea și încuviințarea executării sentințelor arbitrale străine în România 279
2.1. Obiectul cererii 279
2.2. Calea procedurală 279
2.3. Instanța competentă 279
2.4. Nerevizuirea sentinței arbitrale străine 280
2.5. Calea de atac 280
Secțiunea a 5-a. Forța probantă a sentințelor arbitrale străine, cu privire la situațiile de fapt pe care le constată 280

Bibliografie 283